

Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής **Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας**

Δημόσιες & ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση σε περιβάλλον κρίσης

Καταγραφή δαπανών περιόδου 2001-2013
σύμφωνα με τα στοιχεία για τους Υποδείκτες Εκπαίδευσης του ΔΤΚ
όπως ανακοινώθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΑΘΗΝΑ
Ιανουάριος 2014

Πηγές ερευνητικών δεδομένων :

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Ενότητα : ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Στοιχεία : βάση δεδομένων 2004 και 2008 *Ενότητα :* ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Ενότητα : ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στοιχεία : βάση δεδομένων 2004 έως και 2008 (Στοιχεία Έναρξης και Λήξης – Χρονοσειρές)

Ενότητα : ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ (ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ)

Στοιχεία : Χρονοσειρές 2001-2013

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Στοιχεία : ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ετών 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 και 2014

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ)

Στοιχεία :

- Ετήσιες Εκθέσεις για την Εκπαίδευση 2010, 2011, 2012-2013 και 2014 (υπό δημοσίευση)
Κεφάλαιο 1: Αποτύπωση Βασικών Μεγεθών για την Εκπαίδευση
- Ετήσια Έκθεση για την Εκπαίδευση 2011 «Δημόσιες και Ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση» Αθήνα 2012

Δημόσιες και Ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση σε περιβάλλον κρίσης

Επικαιροποιημένα στοιχεία δαπανών
(μέχρι και το Δεκέμβριο του 2013)
για τους Υποδείκτες Εκπαίδευσης
του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή,
όπως ανακοινώθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Ενότητα 1^η

Ζήτηση υπηρεσιών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων

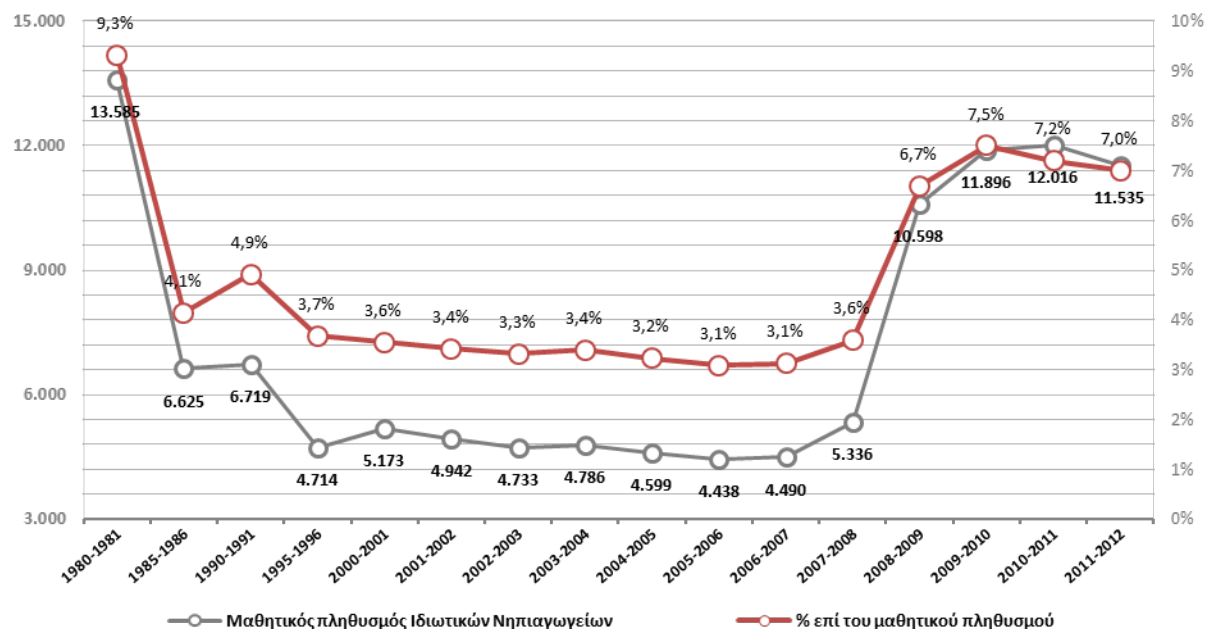
Στα ακόλουθα γραφήματα αποτυπώνεται ο μαθητικός πληθυσμός ανά βαθμίδα ιδιωτικής εκπαίδευσης και συνολικά στο σύνολο της χώρας εκτός της διοικητικής περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, από το σχολικό έτος 1981 και ανά πενταετία μέχρι το 2000-2001, ενώ από το 2001 και μετά η μεταβολή είναι ετήσια.

Με το κόκκινο χρώμα αποδίδεται η ποσοστιαία αναλογία των μαθητών της ιδιωτικής εκπαίδευσης ανά βαθμίδα εκπαίδευσης και συνολικά. Η παράλληλη παράθεση κρίνεται αναγκαία προκειμένου να διαπιστωθεί η σχέση του συνολικού μαθητικού πληθυσμού κά-

θε βαθμίδας και του αντίστοιχου της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

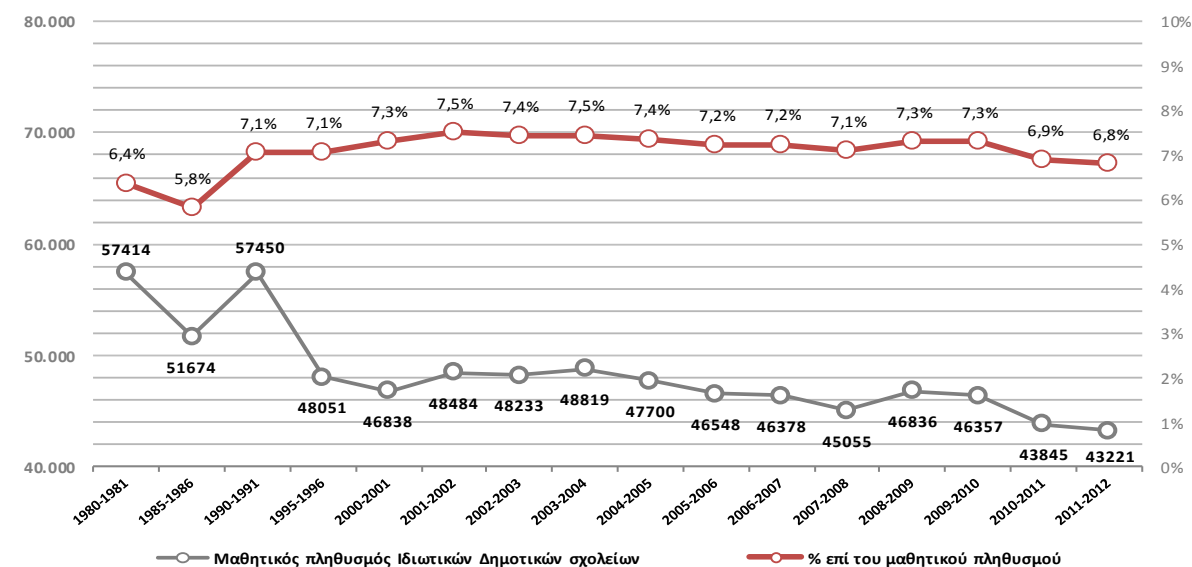
Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διακριτή αναφορά είτε του απόλυτου αριθμού μαθητών, είτε της ποσοστιαίας αναλογίας τους επί του μαθητικού πληθυσμού κ δεν μπορεί να ερμηνευθεί σωστά, αφού είναι δυνατό να καταγράφεται αύξηση του απόλυτου αριθμού των μαθητών και ταυτόχρονα μείωση του ποσοστού τους επί του συνολικού μαθητικού πληθυσμού λόγω παράλληλης αύξησης του τελευταίου και αντίστροφα (βλ. χαρακτηριστικά Γράφημα 1 έτη 2009-2010 και 2010-2011).

Γράφημα 1: Μαθητικός πληθυσμός ιδιωτικών Νηπιαγωγείων την περίοδο 1981 – 2012 (Στοιχεία λήξεως)

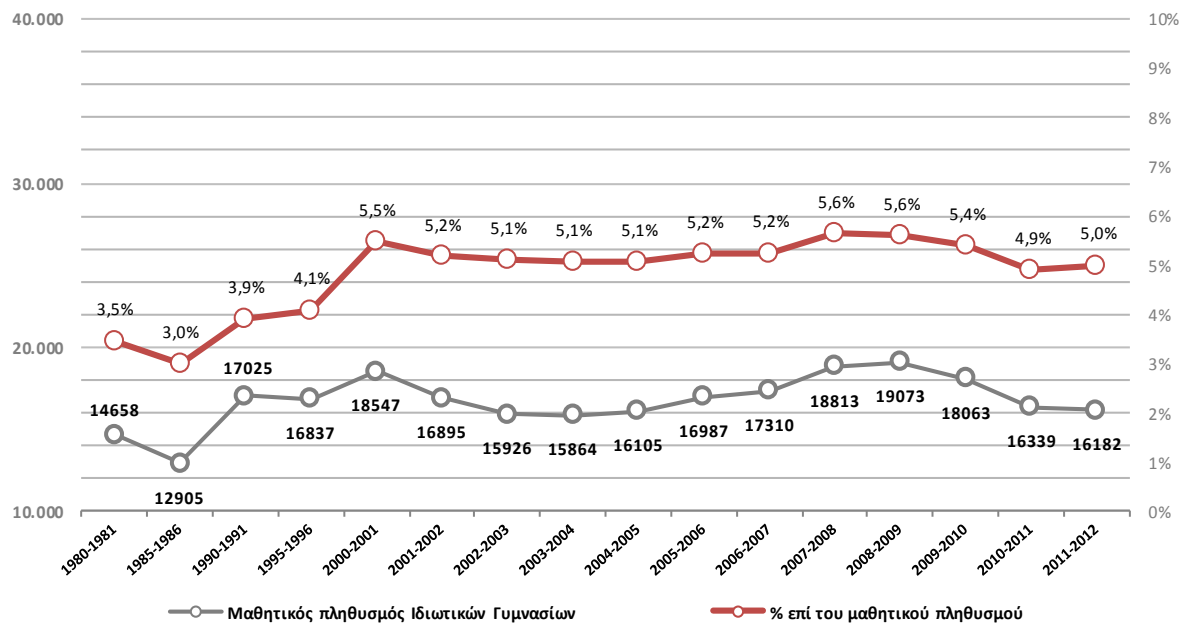
Πηγή δεδομένων: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Γράφημα 2: Μαθητικός πληθυσμός ιδιωτικών Δημοτικών σχολείων την περίοδο 1981 – 2012 (Στοιχεία λήξεως)

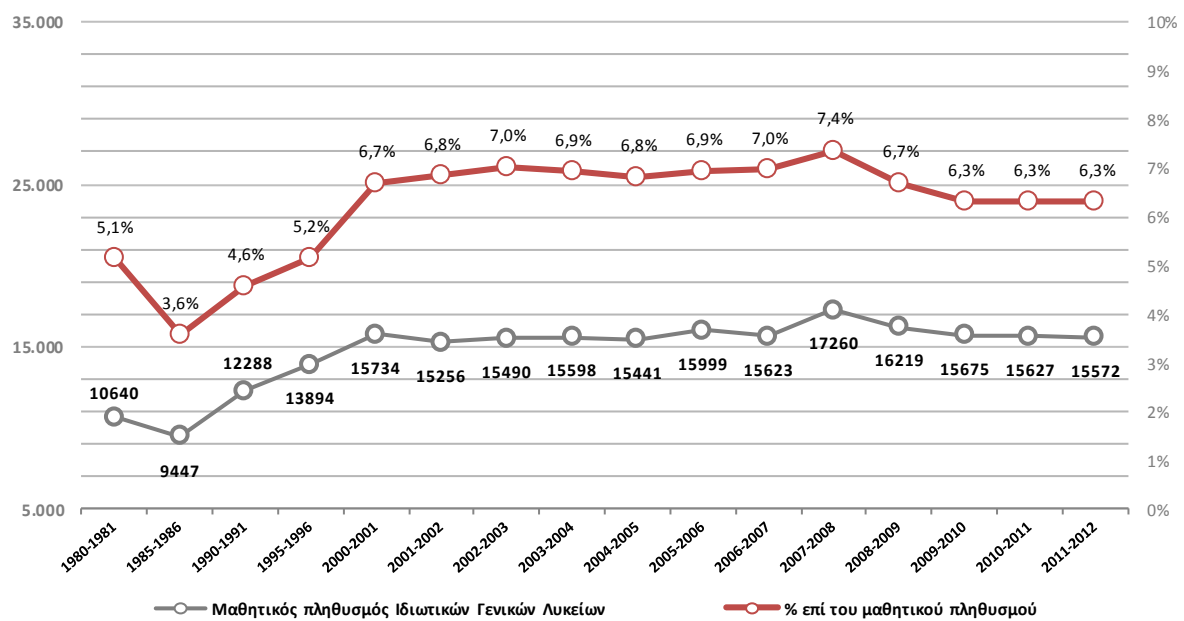
Πηγή δεδομένων: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Γράφημα 3: Μαθητικός πληθυσμός ιδιωτικών Γυμνασίων την περίοδο 1981 – 2012 (Στοιχεία λήξεως)

Πηγή δεδομένων: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

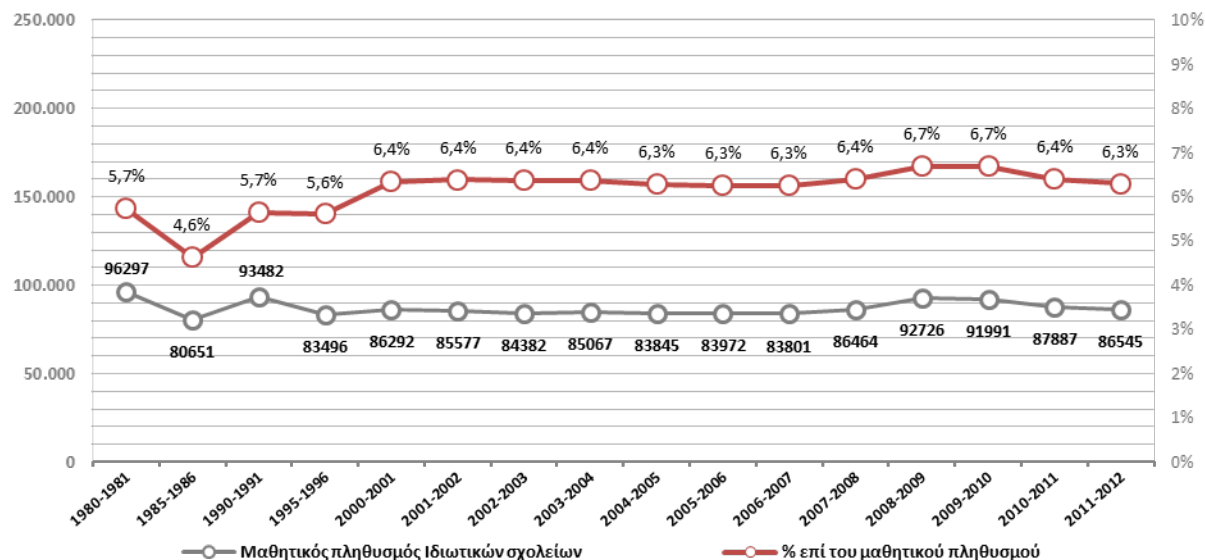
Γράφημα 4: Μαθητικός πληθυσμός ιδιωτικών Γενικών Λυκείων την περίοδο 1981 – 2012 (Στοιχεία λήξεως)

Πηγή δεδομένων: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Γράφημα 5: Μαθητικός πληθυσμός ιδιωτικών σχολείων (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια) την περίοδο 1981 – 2012 (Στοιχεία λήξεως)

Πηγή δεδομένων: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Από τα παραπάνω γραφήματα γίνεται φανερό ότι:

- Ο συνολικός μαθητικός πληθυσμός κατά τη διάρκεια των 30 τελευταίων ετών και παρά τις αυξομειώσεις της πρώτης δεκαετίας 1980-1990 διατηρεί τα αριθμητικά στοιχεία του, αφού το 2012 φοιτούσαν στην ιδιωτική εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες 86.545 μαθητές (στα συνήθη επίπεδα της περιόδου 1995-2008) και μειωμένος κατά 6.000 μαθητές ως προς το 2009, τιμή που αντιστοιχεί στο 6,3% του μαθητικού πληθυσμού της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης και των Γενικών Λυκείων¹.
- Επιπλέον, την τριετία 2007-2009 παρουσιάστηκε αύξηση κατά 6.000 μαθητές, ενώ κατά το σχολικό έτος (2010-2011) καταγράφηκε μείωση 4.000 περίπου μαθητών.
- Δεδομένων των αυξομειώσεων του συνολικού μαθητικού πληθυσμού, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το συνολικό ποσοστό των μαθητών που φοιτούν στην ιδιωτική εκπαίδευση από το 2000 διατηρείται σταθερό στα επίπεδα 6,3% έως 6,5% με τη μεγαλύτερη ποσοστιαία τιμή της περιόδου να σημειώνεται το 2008-09 και 2009-10 (6,7%).
- Ως προς τις επιμέρους βαθμίδες παρατηρείται μείωση του αριθμού και του μεριδίου των μαθητών ιδίως στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο και λιγότερο στο Γενικό Λύκειο την περίοδο μετά το 2008. Αυτή όμως σχεδόν αντισταθμίζεται από την αύξηση του αριθμού των μαθητών στα ιδιωτικά νηπιαγωγεία. Επιπλέον, δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι

μειώθηκε το σύνολο του μαθητικού πληθυσμού στο Γυμνάσιο και στο Δημοτικό, ενώ στο Γενικό Λύκειο καταγράφεται αύξηση την περίοδο 2007-2009.

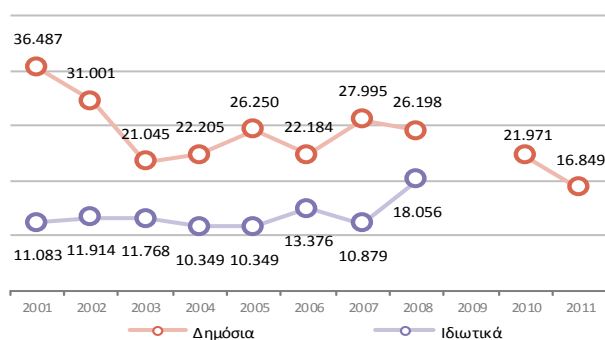
- Δεδομένης της δεινής οικονομικής θέσης της χώρας και ιδιαίτερα της μείωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης σε απόλυτα μεγέθη, η μικρή αυτή κάμψη του μαθητικού πληθυσμού των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων είναι αξιοζήλευτη σε σχέση με άλλους τομείς του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας.
- Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο συνολικός αριθμός των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων αυξήθηκε μεταξύ 2008 και 2012 από **900** σε **1006**. Η αύξηση αυτή οφείλεται μεν κατά κύριο λόγο στην αύξηση των νηπιαγωγείων, αφού οι εκτός νηπιαγωγείων σχολικές μονάδες μειώθηκαν κατά **48** (από 581 το 2008 σε 546 το 2012) χαμηλής δυναμικότητας σε μαθητικό πληθυσμό (μικρότερη των 125 μαθητών κατά μέση τιμή). Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι παρά τη μείωση των εκτός νηπιαγωγείων σχολικών μονάδων η ποσοστιαία αναλογία της ιδιωτικής εκπαίδευσης στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό διατηρήθηκε σταθερή.
- Επομένως, η ζήτηση για υπηρεσίες ιδιωτικής εκπαίδευσης, παρά τις αυξομειώσεις της ως προς τη βαθμίδα φοίτησης μπορεί να θεωρηθεί σταθερή για το μεγαλύτερο μέρος της τριακονταετίας 1980-2012, σε αντίθεση με τη μείωση υπηρεσιών άλλων κλάδων της οικονομίας ιδιαίτερα την περίοδο μετά το 2010-2011.

¹ Στα Ιδιωτικά ΕΠΑΛ φοιτούσαν το 2008-2009 686 μαθητές ενώ το 2011-2012 φοιτούσαν 496 μαθητές, που αντιστοιχούσαν στο **0,7%** του μαθητικού πληθυσμού της συγκεκριμένης βαθμίδας σε όλη την περίοδο αναφοράς.

Τέλος, παρότι η ΕΛ.ΣΤΑΤ. δεν δημοσιοποιεί στοιχεία για τη **Μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμιου επιπέδου εκπαίδευση** (ISCED4), θα πρέπει να σημειωθεί το αυξανόμενο μερίδιο της ιδιωτικής εκπαίδευσης στη συγκεκριμένη βαθμίδα στην οποία υπάγονται τα ΙΕΚ τα Μεταλυκειακά Κέντρα και τα Κολλέγια.

Στο επόμενο Γράφημα αποτυπώνεται ο μαθητικός πληθυσμός του Δημόσιου και του Ιδιωτικού τομέα της συγκεκριμένης βαθμίδα την περίοδο 2001-2011, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat. Για τα έτη μετά το 2008 δεν διατίθενται σχετικά στοιχεία για το ιδιωτικό τομέα της συγκεκριμένης βαθμίδας.

Γράφημα 6: Μαθητικός πληθυσμός της Μεταδευτεροβάθμιας μη τριτοβάθμιου επιπέδου εκπαίδευσης ανά τομέα (Δημόσιο-Ιδιωτικό) την περίοδο 2001 – 2011

Πηγή δεδομένων: EUROSTAT

Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Το 2011 ο συνολικός μαθητικός πληθυσμός του Δημόσιου τομέα της συγκεκριμένης βαθμίδας ήταν **16.849** σπουδαστές, μόλις κατά **793** σπουδαστές υψηλότερος του μαθητικού πληθυσμού του Ιδιωτικού τομέα της συγκεκριμένης βαθμίδας το 2008 (18.056 μαθητές). Συγκεκριμένα, κατά το 2008 στη Μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμιου επιπέδου βαθμίδα της εκπαίδευσης φοιτούσαν **44.254** σπουδαστές εκ των οποίων το **59,1%** φοιτούσε στο Δημόσιο τομέα της βαθμίδας και το **40,9%** στον αντίστοιχο ιδιωτικό τομέα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο μερίδιο της ιδιωτικής

εκπαίδευσης είναι και το υψηλότερο σε ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα. Το **2001** και επί συνόλου 47.570 σπουδαστών η κατανομή των μεριδίων των τομέων στη Μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμιου επιπέδου βαθμίδα της εκπαίδευσης ήταν **76,7%** στο Δημόσιο τομέα και **23,3%** του Ιδιωτικού αντίστοιχα. Την περίοδο 2001-2003 καταγράφεται σημαντική μείωση των σπουδαστών του Δημόσιου τομέα της βαθμίδας (κατά **42,3%**) κατά 15.442 σπουδαστές, με τη μέση ετήσια μεταβολή να είναι 23,6%. Τα αμέσως επόμενα δύο έτη καταγράφεται αύξηση 5.205 σπουδαστών (κατά 24,7%) που περιορίσε τις απώλειες της προηγούμενης περιόδου στο μισό. Ο δημόσιος τομέας της συγκεκριμένης βαθμίδας καταγράφει την υψηλότερη τιμή του μαθητικού του πληθυσμού το 2007 (**27.995** σπουδαστές), ενώ ο Ιδιωτικός τομέας καταγράφει την υψηλότερη τιμή της περιόδου το 2008 (**18.056** φοιτητές).

Συνολικά την περίοδο 2001-20011 ο μαθητικός πληθυσμός της βαθμίδας καταγράφει σημαντικότερη **μείωση** κατά **19.638** σπουδαστές (κατά -53,8%), χάνοντας περισσότερο από τον μισό του μαθητικού πληθυσμό.

Συνδυάζοντας τα παραπάνω, με το γεγονός του ιδιαίτερα χαμηλού μεριδίου της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Τεχνική και Επαγγελματική εκπαίδευση (ISCED 3b), αλλά και με το γεγονός ότι σε όλες τις νομοθετικές πρωτοβουλίες του Υπουργείου Παιδείας από το 2009, υπάρχει συνεχής αναφορά στη ρύθμιση θεμάτων της Μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κυρίως αφορά τον ιδιωτικό τομέα, γίνεται εμφανές ότι: (α) μετά το 2006-2007 ο ιδιωτικός τομέας της εκπαίδευσης εγκαταλείπει τη συγκεκριμένη βαθμίδα και επενδύει περισσότερο στην ανώτερη βαθμίδα της Μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED4), και (β) ο Δημόσιος τομέας χάνει στη συγκεκριμένη βαθμίδα εμφανώς το συγκριτικό του πλεονέκτημα.

Ενότητα 2^η

Δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση

2.1 Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση

Σύμφωνα με τα στοιχεία των Ετήσιων Κρατικών Προϋπολογισμών που δημοσιοποιούνται από το Υπουργείο Οικονομικών το 2012 το **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)** της χώρας ήταν was **182,9 δισ. €** τιμή χαμηλότερη από την αντίστοιχη τιμή του ΑΕΠ το 2005.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2005-2008 το ΑΕΠ κατέγραψε **αύξηση** κατά **17.4%** (ή **34,6 δισ. €**) με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής **5.5%**.

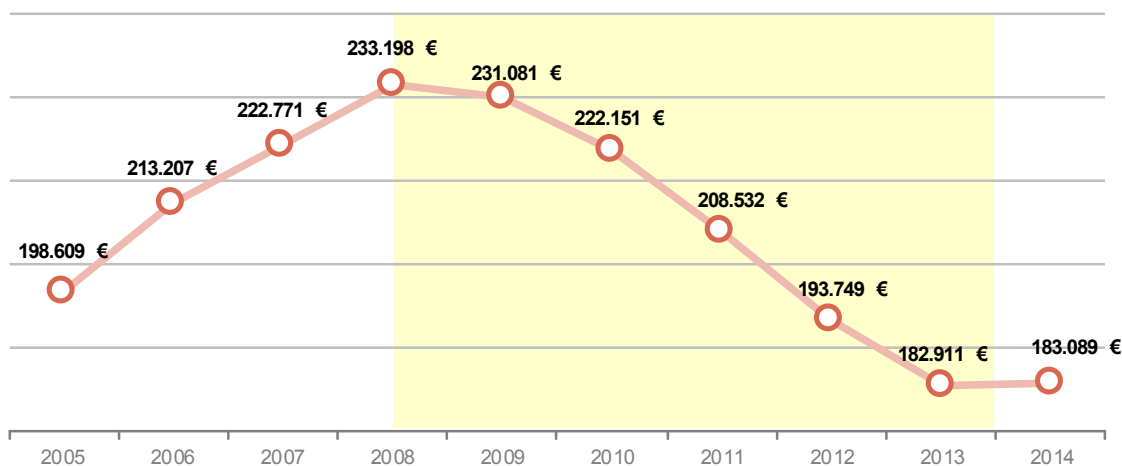
Από το 2008, που πλέον καταγράφονται σαφώς σημεία εισόδου της χώρας σε περίοδο οικονομικής κρίσης, το ΑΕΠ της χώρας **μειώνεται** κατά **-21.6%** (ή κατά **50,3 δισ. €**) με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής **-4.7%**. Στα προαναφερθέντα ως σημεία/ενδείξεις κατά το 2008 θα πρέπει εκτός των άλλων να αναφερθεί και το γεγονός της περιοχής των δαπανών για αγορά αγα-

θών και υπηρεσιών εκπαίδευσης από τα νοικοκυριά με μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα χαμηλότερο των 1.100€ (βλ. σχετικά ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ "Ετήσια Έκθεση για την Εκπαίδευση 2011 – Δημόσιες και Ιδιωτικές δαπάνες για την Εκπαίδευση» Αθήνα 2012) που αποτυπώνονταν στην Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών της ΕΛΣΤΑΤ (2008).

Σύμφωνα με τον Κρατικό προϋπολογισμό του 2014 (Νοέμβριος 2013) η πρόβλεψη για το ΑΕΠ του 2014 είναι ότι θα ανέλθει στο ποσό των **183,1 δισ.€** καταγράφοντας οριακά την αναστροφή της οικονομικής ύφεσης.

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος την περίοδο 2005-2014.

Γράφημα 7: Εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας την περίοδο 2005-2013 και πρόβλεψη για το 2014

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών – Κρατικού Προϋπολογισμού 2007-2014

Στον ακόλουθο Πίνακα αποτυπώνονται οι πληρωμένες Δημόσιες Δαπάνες για την Εκπαίδευση όπως αυτές δημοσιοποιούνται από τους ετήσιους Κρατικούς Προϋπολογισμούς. Η συγκεκριμένη μεταβλητή αξιοποιεί-

ται από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ ως δείκτης αποτελεσματικότητας της πολιτικής ως πρόθεση αποτυπωμένη με τη μορφή του προϋπολογισμού των δαπανών για την εκπαίδευση.

Πίνακας: Πληρωμένες Δημόσιες Δαπάνες για την εκπαίδευση την περίοδο 2005-2013 (forecast for 2014)

Πληρωμένες Δημόσιες Δαπάνες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 έως και 30/09/2013	2014 προϋπολογισμός
Για Εκπαίδευση	6.344 εκ. €	6.645 εκ. €	7.034 εκ. €	7.702 εκ. €	7.623 εκ. €	7.026 εκ. €	6.340 εκ. €	5.800 εκ. €	5.524 εκ. €	5.090 εκ. €
Ως % ετήσιου ΑΕΠ	3.19 %	3.12 %	3.16 %	3.30 %	3.30 %	3.16 %	3.04 %	2.99 %	3.02 %	2.78 %
Ετήσια μεταβολή		7,4%	4,5%	4,7%	-0,9%	-3,9%	-6,1%	-7,1%	-5,6%	0,1%
Ως % ΑΕΠ του 2008					3,30%	3,04%	2,74%	2,51%	2,39%	2,20%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών – Κρατικού Προϋπολογισμού 2007-2014 – Πληρωμένες Δημόσιες Δαπάνες

Το **2013** το σύνολο των πληρωμένων (μέχρι 30/9/2013) Δημοσίων Δαπανών για την εκπαίδευση ήταν **5,5 δισ. €**. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2005-2008 το σύνολο των πληρωμένων δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση αυξάνονται κατά **21,4%** ή κατά **1,3 δισ. €**, από **6,4 δισ. €** το 2005 σε **7,7 δισ. €** το 2008. Ωστόσο την περίοδο 2008-2013 οι συγκεκριμένες δαπάνες μειώνονται κατά **-28,3%** (ή **2,2 δισ. €**) με μέσο

ετήσιο ρυθμό μεταβολής **-6.4%**. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αντίστοιχος μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ της χώρας την ίδια περίοδο ήταν **3 φορές μικρότερος (-2,1%)**.

Στον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2014 προϋπολογίζεται για την εκπαίδευση το ποσό των **5,1 δισ. €**, ποσό μειωμένο κατά **7,9%** έναντι του αντίστοιχου του 2013 και παρά την οριακή αύξηση του ΑΕΠ για το 2014.

2.2 Ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση

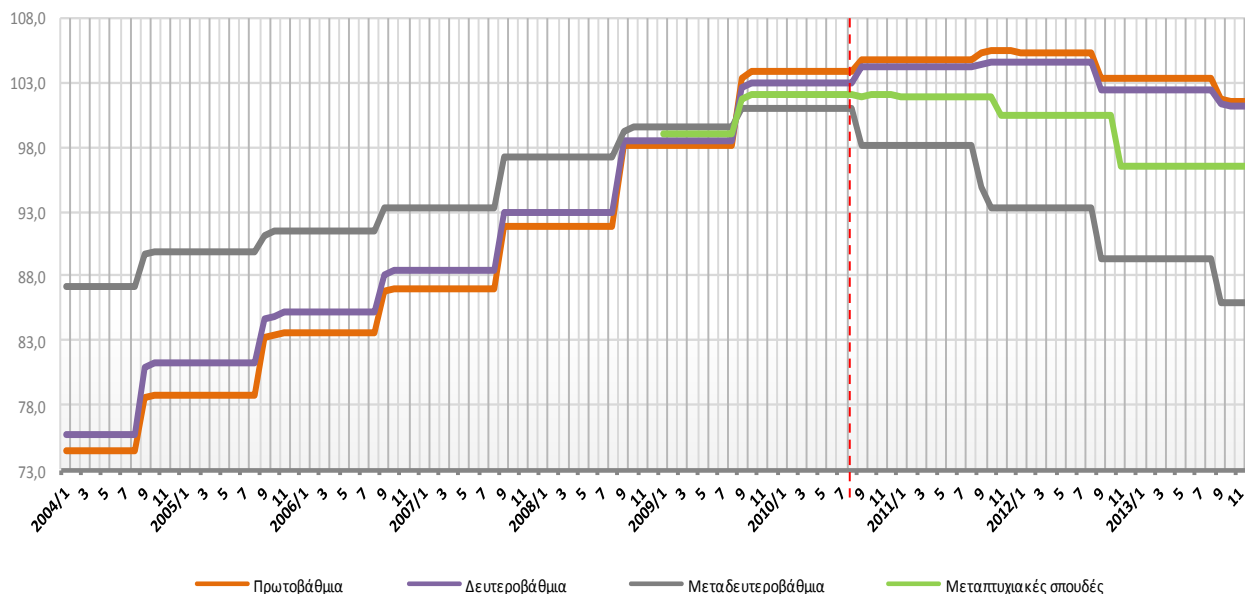
Το 2004 τα ελληνικά νοικοκυριά είχαν καταβάλλει συνολικά **4,4 δις €** για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης. Από αυτά τα **1,5 δις €** (34%) αφορούσαν εξωσχολική υποστήριξη (φροντιστήρια/ ιδιαίτερα μαθήματα) των μαθητών της Δευτεροβάθμιας και Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, είτε για τα μαθήματα του σχολείου (841 εκ.€), είτε για την εκμάθηση ξένης γλώσσας (671 εκ.€). Επιπλέον **1,4 δις €** (32%) αφορούσαν τις συνολικές δαπάνες των νοικοκυριών για τη διαβίωση των φοιτητών που σπουδάζουν σε άλλη πόλη από την έδρα του νοικοκυριού είτε στην Ελλάδα (κυρίως), είτε στο εξωτερικό. Τα υπόλοιπα **1,5 δις €** επιμερίζονται σε δίδακτρα φοίτησης (758 εκ.€), σε αγορές βιβλίων/γραφικής ύλης κλπ (356 εκ.€), σε εκδρομές (52 εκ.€) και σε άλλες υπηρεσίες εκπαίδευσης που δεν συμπεριλαμβάνονται στις προαναφερθείσες.

Από τότε μέχρι και τον Ιούλιο του 2010 (ήδη ενάμιση χρόνο εντός οικονομικής κρίσης) οι δαπάνες για υπηρεσίες εκπαίδευσης καταγράφουν σταθερή ετήσια αύξηση κατά περίπου 4,6% και διαμορφώθηκαν συνολικά σε **5,6 δις €** (συνολική αύξηση περιόδου 2010 κατά **27,3%**).

Στα ακόλουθα δύο διαγράμματα αποδίδεται η πορεία των δίδακτρων ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Από το Γράφημα 8 αξίζει να σημειωθούν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- τα δίδακτρα φοίτησης σε ιδιωτικό Δημοτικό σχολείο από τη χαμηλότερη θέση που βρίσκονται (ως προς τα δίδακτρα υψηλότερων βαθμίδων) το 2004, συγκλίνουν το Σεπτέμβριο του 2009 σε ταυτόσημη τιμή δίδακτρων με όλες τις άλλες βαθμίδες (και με τα δίδακτρα για μεταπτυχιακές σπουδές που καταγράφηκαν για πρώτη φορά από την ΕΛΣΤΑΤ το Μάρτιο της ίδιας χρονιάς) και εξακολουθήσαν την ανοδική τους πορεία μέχρι και τον Αύγουστο του 2012. Από το Σεπτέμβριο του 2012 καταγράφουν ελαφρά μείωση, την οποία επαναλαμβάνουν το Σεπτέμβριο του 2013 επανερχόμενα σε τιμές Σεπτεμβρίου 2009 (συνολική μείωση κατά **3,7%**).
- Τα δίδακτρα φοίτησης σε ιδιωτικό Γυμνάσιο και Λύκειο (Ενιαίο-ΕΠΑΛ) από ψηλότερη ελαφρά θέση από τα δίδακτρα του Δημοτικού το 2004, ακολουθούν απόλυτα εναρμονισμένη πορεία μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2013, όπου επίσης η τομή τους συμπίπτει με εκείνη του Δημοτικού.
- Τα δίδακτρα φοίτησης σε Μεταπτυχιακά προγράμματα καταγράφουν αύξηση μέχρι και το Νοέμβριο του 2011 και για τα επόμενα 2 χρόνια καταγράφουν αντίστοιχη μείωση (5,4%).
- Τέλος τα δίδακτρα για ΙΕΚ (Μεταδευτεροβάθμια) από το Σεπτέμβριο του 2010 καταγράφουν σημαντική ετήσια μείωση καθ' όλη την περίοδο μέχρι και το Δεκέμβριο του 2013 (συνολικά κατά 14,9%).

Γράφημα 8: Υποδείκτες Τιμών Καταναλωτή για υπηρεσίες ΤΥΠΙΚΗΣ Εκπαίδευσης (δίδακτρα) την περίοδο 2004-2013 (Μηνιαία)

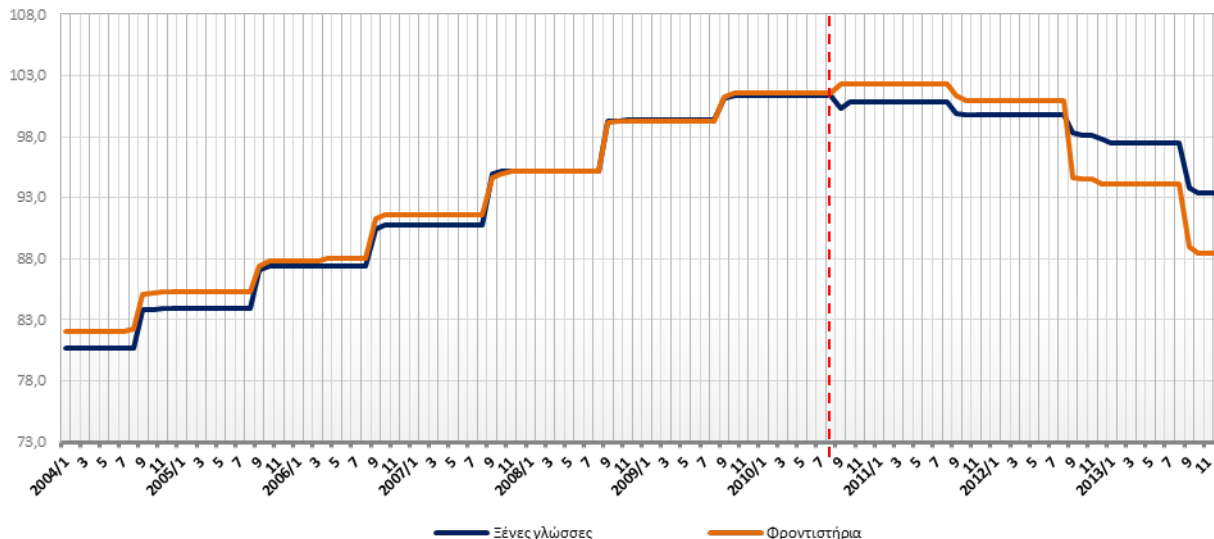
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Στο ακόλουθο Γράφημα 9 που αποτυπώνει την αντίστοιχη δεκαετία (2004-2013) αξίζει να σημειωθούν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Η απόλυτα **ταυτισμένη** εξελικτική πορεία των μεταβολών των διδασκτρων για υπηρεσίες Φροντιστηρίων Εκπαίδευσης και Φροντιστηρίων Ξένων Γλωσσών, που ήταν **αυξητική** μέχρι και τον **Αύγουστο του 2010** (για τις Ξένες Γλώσσες) και τον **Αύγουστο του 2011** για τα Φροντιστήρια αντίστοιχα.

- Η μικρότερη μείωση που έκτοτε καταγράφεται στα δίδακτρα Ξένων Γλωσσών (συνολικά κατά 7,9%) επανερχόμενα σε τιμές αντίστοιχες του 2008, έναντι της σημαντικότερης μείωσης που κατέγραψαν τα δίδακτρα των φροντιστηρίων την ίδια περίοδο (συνολικά κατά 13,6%) και επανήλθαν σε τιμές του 2006.

Γράφημα 9: Υποδείκτες Τιμών Καταναλωτή για υπηρεσίες ΑΤΥΠΗΣ Εκπαίδευσης (φροντιστήρια-ξένες γλώσσες) την περίοδο 2004-2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Με βάση τη συνολική ετήσια μεταβολή του Υπο-δείκτη τιμών Καταναλωτή για την Εκπαίδευση (συνολικά) τη συγκεκριμένη δεκαετία (2004-2013) καθώς και τις τιμές της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών του 2008² που αναλύουν διεξοδικά τις δαπάνες των νοικοκυριών ανά κατηγορία δαπάνης για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης προκύπτουν για το 2013 δαπάνες για την εκπαίδευση αντίστοιχες με του 2008 (συνολική μείωση από τον Αύγουστο του 2010 κατά **5,4%**):

Κατηγορίες Δαπανών σε €	2013
Υπηρεσίες Φοίτησης (δίδακτρα)	1.027.068.450,95
Ξένες γλώσσες (φροντιστήρια & ιδιαίτερα)	859.289.493,68
Εξωσχολική υποστήριξη μαθημάτων (φροντιστήρια & ιδιαίτερα))	1.054.122.615,07
Εκπαιδευτικές εκδρομές	42.802.305,26
Γενικές αγορές για εκπαίδευση	438.553.959,78
Οικονομικές μεταβιβάσεις για σπουδές σε άλλα νοικοκυριά	1.428.804.220,01
Δαπάνες για εκπαίδευση που δεν μπορεί να ταξινομηθεί ³	396.764.392,72
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.247.405.437,48

² Βλέπε ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ «Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2011: δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση» Αθήνα 2012 (αναρτημένη στο www.kanep-gsee.gr)

³ Ωδεία, γυμναστήρια, σχολές χορού κλπ., Ξένες γλώσσες για άτομα που δεν παρακολουθούν κάποια βαθμίδα εκπαίδευσης και Υπηρεσίες παροχής καταλύματος σε οικοτροφεία, πανεπιστήμια κ.α.

Οι παραπάνω δαπάνες ανά εκπαιδευτική βαθμίδα επιμερίζονται σε **380 εκ. €** για την προσχολική εκπαίδευση (δίδακτρα/τροφεία βρεφονηπιακών/παιδικών σταθμών και ιδιωτικά Νηπιαγωγείων), σε **603 εκ. €** για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (41.0% για δίδακτρα σε ιδιωτικά, 8.4% για φροντιστήρια/ιδιαίτερα, **48.3%** για ξένες γλώσσες και 1.5% για εκδρομές/εκπαιδευτικές επισκέψεις), σε **1,7 δις €** για τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (15.1% για δίδακτρα σε ιδιωτικά, **56.9%** για φροντιστήρια/ιδιαίτερα, 26.4% για ξένες γλώσσες και 1.6% για εκδρομές/εκπαιδευτικές επισκέψεις), σε **138 εκ. €** για τη Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση μη τριτοβάθμιου επιπέδου ΙΕΚ-ΚΜΕ-Κολλέγια 15.1% (**99.1%** για δίδακτρα σε ιδιωτικά και 0,9% για εκδρομές/ εκπαιδευτικές επισκέψεις), σε **1,5 δις €** για την Τριτοβάθμια εκπαίδευση (7.3% για δίδακτρα σε Μεταπτυχιακά, 0.4% για φροντιστήρια, **76.7%** για δαπάνες σπουδών σε άλλη πόλη στην Ελλάδα, 15.3% για δαπάνες σπουδών σε άλλη χώρα και 0.3% για εκδρομές).

*«Κάθε χρόνο ευρωπαϊκά νοικοκυριά σε όλη την Ευρώπη ξοδεύουν δισεκατομμύρια ευρώ προκειμένου να υποστηρίξουν την εξέλιξη των παιδιών τους μέσα στα σχολεία με εξωσχολική υποστήριξη, επιθυμώντας να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά τους θα ανταποκριθούν με επάρκεια στις εξετάσεις, δουλειά ωστόσο που αποτελεί βασική ευθύνη του σχολείου. [...] Αυτή η ενισχυτική υποστήριξη των μαθητών είναι ευρύτατα γνωστή ως σκιώδης εκπαίδευση (**shadow education**) και η μεταφορά αυτή χρησιμοποιείται ακριβώς επειδή οι μηχανισμοί εξωσχολικής υποστήριξης μιμούνται την εκπαίδευση. Έτσι, αν κάποια καινούρια δραστηριότητα ενταχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα, τότε λίαν συντόμως εμφανίζεται και στη σκιώδη εκπαίδευση. Όσο αναπτύσσεται, επομένως, το εκπαιδευτικό σύστημα, τόσο αναπτύσσεται και το σύστημα εξωσχολικής υποστήριξης. [...] Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες η εξωσχολική*

υποστήριξη αποτελεί πλέον ένα σημαντικό τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας. » (EU DG Education & Culture μελέτη NESSE “The challenge of shadow education” 2011).

Ο κλάδος που παρέχει στην αγορά υπηρεσίες εκπαίδευσης («σκιώδους» και μη) σε περιβάλλον βαθείας οικονομικής ύφεσης κρίσης αποδείχθηκε από τους ανθεκτικότερους κλάδους της αγοράς, καταγράφοντας μειώσεις μόνο από το 2011 και μετά (συνολική μείωση Υποδείκτη Τιμών Καταναλωτή για ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ συνολικά 5.9% την τριετία 2011-2013).

Παράλληλα ο ιδιωτικός τομέας της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης με τις σημαντικότερες μειώσεις του μισθολογικού κόστους (μείωση των αμοιβών των υπηρετούντων εκπαιδευτικών ανεξαρτήτως κερδοφορίας) και της υποβάθμισης των συλλογικών δικαιωμάτων (κατάργηση ΣΣΕ και ΟΜΕΔ) των εκπαιδευτικών, εμφανίζεται νομοθετικά ισχυροποιημένος από όλες τις νομοθετικές πρωτοβουλίες του Υπουργείου Παιδείας με σαφή προσανατολισμό στη Μεταδευτεροβάθμια και Προσχολική εκπαίδευση, χωρίς ενίσχυση των Ξένων Γλωσσών και ευρύτερα της φροντιστηριακή υποστήριξη των μαθητών εντός του σχολικού συστήματος, ενώ οι τοπικές κοινωνίες στηρίχθηκαν στην ανυπαρξία υποδομών φιλοξενίας στα ελληνικά Πανεπιστήμια και στα Ανώτατα Τεχνολογικά Ιδρύματα της περιφέρειας με αποτέλεσμα η σχετική δαπάνη εξολοκλήρου να επιβαρύνει τα ελληνικά νοικοκυριά.

Τέλος, η αυξανόμενη ανάγκη για φροντιστήρια και για τους «άριστους» και για τους μέσης και χαμηλής απόδοσης μαθητές, προκειμένου να πετύχουν μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης την αύξηση των ακαδημαϊκών τους προσόντων και συνακόλουθα τη δυνατότητα εργασίας έστω και με μειωμένο μισθό, δηλώνει την επιτακτική ανάγκη για αναπροσανατολισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και απεμπλοκή του από τις παθογένειες που το ίδιο δημιούργησε.

**ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Γ.Σ.Ε.Ε**

Διεύθυνση: 3^{ος} Σεπτεμβρίου 36 - 10432 ΑΘΗΝΑ

Τηλέφωνο: 210 - 52 18 700, Φαξ: 210 - 52 18 754

Email: info@kanep-gsee.gr,

Ιστοσελίδα: www.kanep-gsee.gr